

ศักยภาพของกล้วยไม้ดินใบหมากลูกผสมพันธุ์ใหม่ในพื้นที่ภาคใต้

Potential of *Spathoglottis* Hybrids on Commercial in Southern of Thailand

ปิยนุช มุสิกพงศ์^{1*}, อรรถพล รุกขพันธ์¹ และ บุญปิยธิดา คล่องแคล่ว²

Piyanut Musigapong^{1*}, Auttapon Rukkaphan¹ and Boonpiyathida Klongkaew²

¹ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร จ. ตรัง 92150

¹Trang Horticultural Research Centre, Horticultural Research Institute, Department of Agriculture, Trang, 92150

²ศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย สถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร จ. เชียงราย 57000

²Chiangrai Horticultural Research Centre, Horticultural Research Institute, Department of Agriculture, Chiangrai, 57000

* Corresponding author: Piyanut191161@gmail.com

Received 09 November 2023; Revised 25 February 2024; Accepted 06 June 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาศักยภาพของกล้วยไม้ดินใบหมากลูกผสมพันธุ์ใหม่ในพื้นที่ภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของกล้วยไม้ดินใบหมากลูกผสมสำหรับการผลิตเป็นไม้กระถางในพื้นที่ภาคใต้ ดำเนินการปลูกศึกษา ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 – เดือนกันยายน พ.ศ. 2566 วางแผนการทดลองแบบสุ่มในบล็อกสมบูรณ์ (Randomized Complete Block Design) จำนวน 3 ซ้ำ 10 กรรมวิธี ประกอบด้วย กล้วยไม้ดินใบหมากลูกผสม จำนวน 5 พันธุ์ คือ Spa-Hy-03-50 Spa-Hy-06-24 Spa-Hy-13-09 Spa-Hy-17-12 และ Spa-Hy-18-24 กล้วยไม้ดินใบหมากพันธุ์การค้าในประเทศไทย จำนวน 4 พันธุ์ คือ Spa-Hy-01 Spa-Hy-02 Spa-Hy-03 และ Spa-Hy-04 เปรียบเทียบกับกล้วยไม้ดินใบหมากพันธุ์การค้าภาคใต้ คือ Spa-Hy-05 พบว่า กล้วยไม้ดินใบหมากที่มีศักยภาพเหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ของเกษตรกร คือ มีลักษณะดอกใหญ่ สีสีนของกลีบดอก มีลักษณะที่แปลกใหม่ มีความโดดเด่น และอายุการใช้งานของช่อดอกนาน คือ พันธุ์ Spa-Hy-17-12 และ Spa-Hy-04 สำหรับพัฒนาเป็นไม้กระถางที่มีศักยภาพในพื้นที่ภาคใต้ต่อไป

คำสำคัญ: กล้วยไม้ดินใบหมาก, ไม้กระถาง, เชิงการค้า

Abstract

This study aimed to evaluate the potential of *Spathoglottis* hybrids for commercial potted plant production in southern Thailand. The experiment was conducted at the Trang Horticulture Research Center between October 2022 and September 2023. A randomized complete block design (RCBD) with three replicates and ten treatments was employed. The treatments included five *Spathoglottis* hybrids (Spa-Hy-03-50, Spa-Hy-06-24, Spa-Hy-13-09, Spa-Hy-17-12, and Spa-Hy-18-24), four commercially available Thai varieties (Spa-Hy-01, Spa-Hy-02, Spa-Hy-3, and Spa-Hy-04), and one commercially available southern Thai variety (Spa-Hy-05) used as a control. The results indicated that varieties Spa-Hy-17-12 and Spa-Hy-04 were selected by farmers for commercial potted plant production due to their large flowers, unique and distinctive petal colors, and long-lasting inflorescences. These findings suggest that these two *Spathoglottis* hybrids have promising potential for commercial development as potted plants in southern Thailand.

Keywords: *Spathoglottis* sp., Pot plant, Commercial

บทนำ

กล้วยไม้ดินสกุลไบหมาก (*Spathoglottis* sp.) พบการกระจายพันธุ์ตั้งแต่ตอนล่างของประเทศจีนและหิมาลายา ผ่านทางมาเลเซียถึงฟิลิปปินส์ นิวคาลีโดเนีย และซามัว โดยมีความหลากหลายของชนิดพันธุ์มากที่นั่น ในประเทศไทยมีรายงาน 5 ชนิด (species) คือ *S. affinis* (เหลืองพิศมร) *S. eburnean* (บานดึก) *S. hardingiana* (ชมพูพิศมร) *S. plicata* (ไบหมาก) และ *S. pubescens* (บานจวน) (Seidenfaden, 1986; Smitinand, 2014) กล้วยไม้ดินไบหมากรู้จักกันในนาม “The large purple orchid” พบการกระจายพันธุ์แถบประเทศ อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ตองกา ซามัว และประเทศไทย เป็นพืชที่มีการออกดอกตามฤดูกาล โดยพื้นที่อาศัยจะมีความชื้นในอากาศสูง ใกล้แหล่งน้ำที่มีแสงแดดส่องถึง มีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 0-700 เมตร จัดเป็นกล้วยไม้ดินที่สามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพภูมิอากาศร้อนชื้นถึงหนาวเย็น ต้นขนาดกลางถึงใหญ่ มีลำต้นเทียมยาว 3 เซนติเมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 2-7 เซนติเมตร ก้านใบยาว 10-15 เซนติเมตร มีหลายหน่อในกอเดียวกัน ใบรูปหอกยาว ปลายแหลม ใบยาวถึง 30-120 เซนติเมตร กว้าง 5-7 เซนติเมตร สามารถออกดอกได้หลายครั้งในรอบปี แต่จะออกได้ดีช่วงต้นฤดูฝนที่ผ่านสภาพอากาศแห้งแล้งจัดมาก่อน ก้านช่อดอกยาว 15-95 เซนติเมตร มีดอกย่อย 9-15 ดอก กลีบดอกแผ่นบานได้ทุกกลีบ ไม่มีกลิ่นหอม ดอกประกอบด้วยกลีบเลี้ยง 3 กลีบ กลีบดอก 3 กลีบ โดยมีกลีบดอก 1 กลีบที่มีลักษณะเป็นลิ้นและมีแฉกอยู่บริเวณกลางดอก ในการปลูกเลี้ยงเป็นการค้า พบว่า มีความผันแปรทางด้านรูปร่างดอก ขนาดดอก สี และจุดกระจายบนกลีบดอกได้หลากหลาย การกระจายของสีตั้งแต่สีม่วง ชมพู ขาว (The Botanical Garden Organization, 2011)

สถานการณ์การส่งออกกล้วยไม้ ในปี พ.ศ. 2566 พบว่า มีการส่งออกสินค้ากล้วยไม้โดยรวมคิดเป็นมูลค่า 5.76 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณ 199.20 ล้านบาท โดยแบ่งสินค้ากล้วยไม้ออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทดอกกล้วยไม้ มีการส่งออกปริมาณ 1,655 ตัน คิดเป็นมูลค่า 4.68 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณ 161.72 ล้านบาท และประเภทต้นกล้วยไม้ปริมาณ 1,447,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า 1.08 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณ 37.48 ล้านบาท มีแนวโน้มปรับตัวในทิศทางที่ดีขึ้น เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 คลี่คลาย (Department of International Trade Promotion, 2023) มูลค่าการส่งออกกล้วยไม้ของประเทศไทย สกุล *Spathoglottis* ในปี พ.ศ. 2561 มีการส่งออกมูลค่า 295,720 บาท ซึ่งประเทศที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงสุด คือ ศรีลังกา เท่ากับ 122,305 บาท รองลงมา คือ สาธารณรัฐโดมินิกัน สิงคโปร์ อินเดีย เยอรมนี และเวียดนาม เท่ากับ 50,000 29,970 26,350 15,000 และ 10,000 บาท สำหรับในปี พ.ศ. 2562 มีการส่งออกมูลค่า 224,376 บาท ซึ่งประเทศที่มีมูลค่าการนำเข้าสูงสุด คือ ฟิลิปปินส์ เท่ากับ 15,333 บาท รองลงมา คือ ศรีลังกา เยอรมนี อินเดีย เรอูนียง และยูเครน เท่ากับ 6,965 6,000 5,350 4,000 และ 3,000 บาท โดยทั้ง 2 ปี มีมูลค่าการจำหน่ายสินค้าสูงสุด เท่ากับ 100 บาท/กระถาง ทั้งนี้ประเทศไทยทางนำไปใช้ประโยชน์เป็นไม้ตกแต่งสวน ไม้กระถางประดับบ้านเรือน อาคารและสำนักงาน กล้วยไม้ดินไบหมากสามารถทนต่อสภาพอากาศได้หลากหลาย บางชนิดสามารถเจริญได้ดีกลางแจ้ง บางชนิดเจริญได้ดีในร่ม สามารถปลูกได้เกือบทุกภาคของประเทศ และการดูแลรักษาง่าย ในปัจจุบันเริ่มนิยมปลูกเป็นไม้กระถางและไม้ประดับสวน นอกจากนี้ มีการสำรวจเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ดินไบหมาก ในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า มีการปลูกจำหน่ายเชิงการค้า ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง และสงขลา มีมูลค่าการจำหน่ายสินค้า ราคาอยู่ระหว่าง 100-150 บาท/กระถาง (กระถางขนาด 6-8 นิ้ว)

กล้วยไม้ดินไบหมาก เป็นกล้วยไม้ที่มีการกระจายพันธุ์ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย โดยลักษณะประจำพันธุ์ของกล้วยไม้ดินไบหมาก (*Spathoglottis plicata*) ที่พบมากในภาคใต้ของประเทศไทย คือ กลีบนอกทั้งสามกลีบดูลักษณะ และก้านทำมุมอย่างเป็นระเบียบ กลีบดอกคู่ในกว้างกว่ากลีบคู่นอกเล็กน้อยโคนปากแคบ หูปากทั้งสองข้างแบน และโค้งขึ้นปลายแผ่นปากกว้างส่วนโคนปากมีเขี้ยวสั้นๆ ข้างละอัน ด้านบนมีติ่งสี่เหลี่ยมสองติ่งและมีจุดเล็กๆ ขึ้นประปราย ที่เขี้ยวทั้งสองข้างมีขนอ่อนๆ กลีบดอกสีม่วง หูปากทั้งสองข้างมีสีม่วงเข้ม ปุ่มกลางแผ่นปากมีสีเหลือง สามารถแบ่งแยกออกเป็นสายพันธุ์ย่อยตามสีกลีบดอก ดังนี้ 1. กลุ่มที่ดอกสีม่วงสด แบ่งเป็น 1.1 var. *aureicallus* และ 1.2 var. *moluccana* 2. กลุ่มที่มีดอกสีขาว แบ่งเป็น 2.1 var. *penangwhite* 2.2 var. *alba* และ 2.3 var. *pallidissima* 3. กลุ่มสีม่วงอ่อนหรือสีชมพู แบ่งเป็น 3.1 var. *vieillardii* 3.2 var. *purpureolobus* และ 3.3 var. *pallidilobus* (Puayim, 2010)

Maidatchan และคณะ (2017) ทดสอบพันธุ์กล้วยไม้ดินไบหมากลูกผสมชุดที่ 3 จากศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอุณหภูมิต่ำ พืชมีการพักตัวทำให้กล้วยไม้ดินไบหมากบางชนิดไม่สามารถออกดอกได้ตลอดทั้งปี แต่มีลักษณะพันธุ์ที่ดีและผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด จึงคัดเลือกพันธุ์มาทดสอบปลูกในพื้นที่ภาคใต้ 5 พันธุ์ มีลักษณะประจำพันธุ์ ดังนี้ 1) พันธุ์ Spa-Hy-03-50 ดอกสีม่วงอมแดงสีแดงเป็นพันธุ์เบาอายุปลูกถึงวันแทงช่อดอก 62.25 วัน มี 1.93 ช่อดอก/ต้น ก้านช่อดอกสั้น สีดอกสะอาด ดอกเป็นกระจุกอยู่ปลายช่อ ก้านช่อดอกแข็งแรง การแตกกอดี ไม่อ่อนแอต่อโรคเน่าและใบจุด ผู้บริโภคมีความพึงพอใจเป็นอันดับแรกและเหมาะสมสำหรับพัฒนาเป็นไม้กระถางขนาดเล็ก 2) พันธุ์ Spa-Hy-06-24 ดอกสีชมพูอ่อน บานได้นานกว่า 30 วันดอกเป็นกระจุกอยู่ที่ปลายช่อ ก้านช่อดอกยาว แข็งแรง สีดอกอ่อนหวานเหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นไม้กระถางขนาดกลาง 3) พันธุ์ Spa-Hy-13-09 ดอกสีส้มปลายกลีบแต้มสีเหลือง บานได้นานกว่า 30 วันออกเป็นกระจุกอยู่ที่ปลายช่อ ขนาดดอกค่อนข้างใหญ่ สีแปลกตาเหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นไม้กระถางขนาดกลาง 4) พันธุ์ Spa-Hy-17-12 ดอกสีชมพูอมส้ม มีอายุปลูกถึงวันแทงช่อดอก 90 วันดอกบานนานกว่า 30 วันออกดอกเป็นกระจุกอยู่ที่ปลายช่อ สีดอกแปลกตาแตกต่างจากพันธุ์ที่ปลูกเป็นการค้าทั่วไป ใบกว้าง ปลายใบโค้งลงเป็นระเบียบ เห็นช่อดอกชัดเจนเหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นไม้กระถางขนาดกลาง และ 5) พันธุ์ Spa-Hy-18-24 ดอกสีแดงอมชมพู มีอายุปลูกถึง

วันแทงช่อดอกอยู่ระหว่าง 90-150 วันดอกบานได้นานกว่า 30 วัน ออกดอกเป็นกระจุกอยู่ที่ปลายช่อ สีดอกสดใส เหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นไม้กระถางขนาดกลาง

การผลิตกล้วยไม้ดินใบหามากในพื้นที่ภาคเหนือช่วงฤดูหนาว ส่งผลให้กล้วยไม้ดินใบหามากชงักการเจริญเติบโต และไม่ให้ผลผลิต ทำให้กล้วยไม้ดินใบหามากให้ผลผลิตที่ไม่เต็มศักยภาพในช่วงเวลาดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงได้นำมาเปรียบเทียบกับพันธุ์กล้วยไม้ดินใบหามากลูกผสม และกล้วยไม้ดินใบหามากพันธุ์การค้าในภาคใต้ เพื่อศึกษาศักยภาพของกล้วยไม้ดินใบหามากลูกผสมสำหรับการผลิตเป็นไม้กระถางในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งเป็นทางเลือกให้กับเกษตรกรผู้ผลิตไม้กระถางในพื้นที่ภาคใต้ต่อไป

วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการ

ดำเนินการทดสอบพันธุ์กล้วยไม้ดินใบหามาก ณ ศูนย์วิจัยพืชสวนตรัง ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 – เดือนกันยายน พ.ศ. 2566 วางแผนการทดลองแบบสุ่มในบล็อกสมบูรณ์ (Randomized Complete Block Design) จำนวน 3 ซ้ำ 10 กรรมวิธี ประกอบด้วย พันธุ์ Spa-Hy-03-50 พันธุ์ Spa-Hy-06-24 พันธุ์ Spa-Hy-13-09 พันธุ์ Spa-Hy-17-12 พันธุ์ Spa-Hy-18-24 พันธุ์ Spa-Hy-01 พันธุ์ Spa-Hy-02 พันธุ์ Spa-Hy-03 และพันธุ์ Spa-Hy-04 เปรียบเทียบกับกล้วยไม้ดินใบหามากพันธุ์การค้าภาคใต้ คือ พันธุ์ Spa-Hy-05 โดยมีกรขยายพันธุ์ด้วยวิธีการแยกหน่อ กำหนดให้มีต้นเดิม 1 ต้นที่ติดกับหน่อใหม่ 1 ต้น ปลูกลงในกระถางพลาสติก ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 8 นิ้ว วัสดุปลูก ประกอบด้วย กาบมะพร้าวสับและดินผสมใบก้ามปู ในอัตรา 3:1 ดูแลรักษารดน้ำ ใส่ปุ๋ยละลายช้าสูตร 13-13-13 บริเวณโคนต้นทุก 3 เดือน และพ่นด้วยปุ๋ยเกล็ด สูตร 20-20-20 ทางใบทุก 2 สัปดาห์

บันทึกการเจริญเติบโตด้านลำต้น (จำนวนต้น จำนวนหน่อ จำนวนใบ ความสูงและความกว้างของทรงพุ่ม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของลำต้น ขนาดความกว้างและความยาวของใบ) ผลผลิตและคุณภาพผลผลิต (จำนวนช่อดอก/ต้น ความยาวช่อดอก ขนาดช่อดอก จำนวนดอกย่อย/ช่อ และขนาดดอกย่อย) และลักษณะทางการเกษตร (วันปลูกถึงวันแทงช่อดอก วันแทงช่อดอกถึงวันดอกแรก และอายุการใช้งานของช่อดอก) การประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรในพื้นที่ภาคใต้ โดยให้เกณฑ์การให้คะแนนความพึงพอใจ (1-5 คะแนน) จากรูปแบบใช้ประโยชน์ในรูปแบบไม้ประดับกระถาง คือ ก้านช่อดอกยาวแข็งแรง รับน้ำหนักของดอกได้ดี และช่อดอกเห็นอทรงพุ่ม รวมทั้งอายุช่อดอกสามารถบานอยู่ได้นาน (Toteerakul, 2014) โดยใช้แบบสอบถามที่มีการให้คะแนนเป็นความพึงพอใจมากที่สุด (5 คะแนน) มาก (4 คะแนน) ปานกลาง (3 คะแนน) น้อย (2 คะแนน) และน้อยที่สุด (1 คะแนน) รวมถึงประเมินผลกระทบจากการระบาดของโรคและแมลงศัตรูกล้วยไม้ดินใบหามาก

วิเคราะห์ความแปรปรวนของข้อมูลโดยใช้วิธี Analysis of Variance และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยโดยใช้วิธี Duncan's Multiple Rang Test (DMRT) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ผลและวิจารณ์

1. การเจริญเติบโตด้านลำต้นของกล้วยไม้ดินใบหามาก

จากการศึกษาศักยภาพของกล้วยไม้ดินใบหามากลูกผสมพันธุ์ใหม่ในพื้นที่ภาคใต้ ที่ผ่านการคัดเลือกจากศูนย์วิจัยพืชสวน เชียงราย จำนวน 5 คู่ผสม คือ Spa-Hy-03-50, Spa-Hy-06-24, Spa-Hy-13-09, Spa-Hy-17-12, Spa-Hy-18-24 กล้วยไม้ดินใบหามากพันธุ์การค้าประเทศไทย จำนวน 4 พันธุ์ และกล้วยไม้ดินใบหามากพันธุ์การค้าในภาคใต้ จำนวน 1 พันธุ์ รวมทั้งสิ้น 10 กรรมวิธี (Figure 1) พบว่า ช่วยให้กล้วยไม้ดินใบหามากมีการเจริญเติบโตที่ดี ซึ่งให้จำนวนหน่อ/กระถางมาก ส่งผลให้มีจำนวนช่อดอกเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัย Bumphenyoo และคณะ (2020) ที่ได้อธิบายไว้ว่า การทดสอบใช้กระถางสำหรับปลูกกล้วยไม้ดินใบหามาก ที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 8 นิ้ว ทำให้จำนวนช่อดอกมีค่าเฉลี่ย 1.81 ช่อ ซึ่งมากกว่ากระถางขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6 นิ้ว ที่มีจำนวนช่อดอกเฉลี่ย 1.38 ช่อ แล้วปลูกภายในโรงเรือน ดูแลรักษา รดน้ำ ใส่ปุ๋ยละลายช้าสูตร 13-13-13 บริเวณโคนต้นทุก 3 เดือน และพ่นด้วยปุ๋ยเกล็ด สูตร 20-20-20 ทางใบทุก 2 สัปดาห์ เพื่อบำรุงลำต้นหลังจากแยกหน่อ และบำรุงลำต้นก่อนฤดูออกดอก เมื่อมีการประเมินการเจริญเติบโตด้านลำต้นกล้วยไม้ดินใบหามากของแต่ละกรรมวิธี พบว่า Spa-Hy-18-24 มีจำนวนต้น/กอมากที่สุด และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับ $p < 0.05$) เท่ากับ 4.6 ต้น รองลงมา คือ Spa-Hy-01 มีจำนวน 3.9 ต้น จำนวนหน่อ/กอ และจำนวนใบ/ต้น พบว่า Spa-Hy-03 มีจำนวนมากที่สุด และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับ $p < 0.05$) เท่ากับ 2.0 หน่อ และ 4.6 ใบ ตามลำดับ

สำหรับความสูงทรงพุ่ม มีเกณฑ์การจำแนกกลุ่มตามขนาดความสูงทรงพุ่ม ได้ 3 กลุ่ม (Mahachok Mahachai Trading Company Limited, 2018) คือ 1) ไม้กระถางขนาดเล็ก โดยมีขนาดความสูงทรงพุ่ม ประมาณ 30-50 เซนติเมตร 2) ไม้กระถางขนาดกลาง มีขนาดความสูงทรงพุ่ม ประมาณ 51-100 เซนติเมตร และ 3) ไม้กระถางขนาดใหญ่ มีขนาดความสูงทรงพุ่ม ประมาณ 100 เซนติเมตร ขึ้นไป ตามเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถจำแนกกล้วยไม้ดินใบหามากทั้ง 10 พันธุ์ ได้ 2 กลุ่ม คือ 1) ไม้กระถางขนาดเล็ก จำนวน 5 พันธุ์ คือ Spa-Hy-03-50 Spa-Hy-01 Spa-Hy-03 Spa-Hy-04 และ Spa-Hy-05 ส่วนกลุ่มที่ 2) ไม้กระถางขนาดกลาง จำนวน 5 พันธุ์ คือ Spa-Hy-06-24 Spa-Hy-13-09 Spa-Hy-17-12 Spa-Hy-18-24 และ Spa-Hy-02 จากการประเมินความสูงทรงพุ่มในกลุ่มไม้กระถางขนาดเล็ก พบว่า Spa-Hy-01 มีขนาดความสูงของทรงพุ่มน้อยที่สุด เท่ากับ 33.8 เซนติเมตร สำหรับความสูงทรงพุ่มในกลุ่มไม้กระถางขนาดกลาง พบว่า Spa-Hy-17-12 มีขนาดสูงของทรงพุ่มน้อยที่สุด เท่ากับ 52.9 เซนติเมตร และความกว้างทรงพุ่ม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง ขนาดความกว้างและความยาวของใบ พบว่า Spa-Hy-06-24 มีจำนวนมากที่สุด และมีความแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับ $p < 0.05$) เท่ากับ 56.7 7.3 และ 65.0 เซนติเมตร ตามลำดับ (Table 1)

Table 1 Growth development of *Spathoglottis* sp. (number of plants/pot, number of shoots/pot, number of leaf/plant, canopy height, canopy width, trunk diameter, leaf width and leaf length)

Varieties	Number of plants/pot (plant)	Number of shoots/ pot (shoot)	Number of leaf/plant (leaf)	Canopy height (cm)	Canopy width (cm)	Trunk diameter (cm)	Leaf width (cm)	Leaf length (cm)
Spa-Hy-03-50	3.3bc ^{1/}	1.2c	4.7a	44.5bc	45.8bc	0.8ab	4.4c	33.8bcd
Spa-Hy-06-24	1.8def	1.6ab	4.2abc	77.0a	56.7a	0.9a	7.3a	65.1a
Spa-Hy-13-09	1.6d	1.4bc	3.7cd	60.7ab	28.1f	0.5c	3.1e	31.1cd
Spa-Hy-17-12	3.0bc	1.2bc	3.5d	52.9bc	46.7bc	0.6bc	6.0b	42.0bc
Spa-Hy-18-24	4.6a	1.2c	3.6d	53.3bc	50.9ab	0.7bc	4.1cd	44.1b
Spa-Hy-01	3.9ab	1.5bc	4.4a	33.8c	34.0def	0.6c	3.0e	25.5d
Spa-Hy-02	1.7ef	1.3c	4.2abc	57.4ab	31.7ef	0.6bc	3.7cde	33.5bcd
Spa-Hy-03	2.5cdef	2.0a	4.6a	44.0bc	38.2cde	0.6bc	3.0e	42.6bc
Spa-Hy-04	2.7cde	1.2c	3.8bcd	44.7bc	42.3bcd	0.7bc	3.4de	36.8bcd
Spa-Hy-05	2.8cd	1.3bc	4.4ab	49.5bc	49.8ab	0.7bc	4.0cd	39.1bc
C.V. (%)	21.8	16.3	7.3	23	13.3	18.3	11.5	17.3

^{1/}Means within the same column followed by the same letter are not significantly different at the 5% level by DMRT

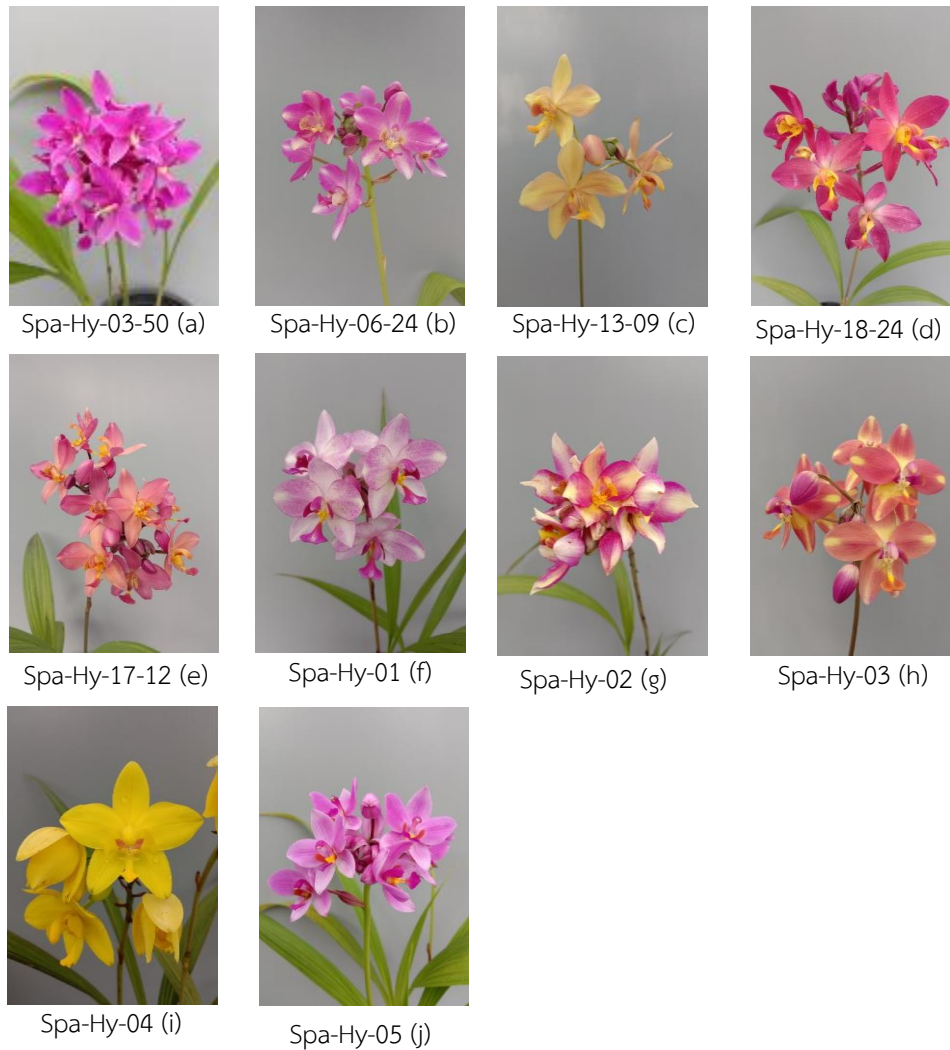
2. คุณภาพผลผลิตของกล้วยไม้ดินใบหมาก

กล้วยไม้ดินใบหมากที่ปลูกในพื้นที่ภาคใต้ ให้ผลผลิตทุกๆ ปี สม่ำเสมอ ซึ่งเริ่มทยอยออกดอก ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์จนถึงเดือนตุลาคม โดย Spa-Hy-17-12 มีจำนวนช่อดอก/ต้น มากที่สุด และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับ $p < 0.05$) เท่ากับ 7.3 ช่อ/ปี รองลงมา คือ Spa-Hy-03-50 มีจำนวนช่อดอก/ต้น เท่ากับ 6.3 ช่อ/ปี ความยาวช่อดอก พบว่า กล้วยไม้ดินใบหมากมีตำแหน่งของช่อดอกอยู่ในทรงพุ่ม ซึ่งมีขนาดความยาวของช่อดอกที่ต่ำกว่าความสูงของทรงพุ่ม ยกเว้น Spa-Hy-13-09 ที่มีความยาวช่อดอก เท่ากับ 75.5 เซนติเมตร ขณะที่ ความยาวของทรงพุ่มอยู่ระดับ 60.7 เซนติเมตร ขนาดช่อดอก พบว่า Spa-Hy-13-09 มีขนาดช่อดอกใหญ่ที่สุด และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับ $p < 0.05$) เท่ากับ 11.5 เซนติเมตร จำนวนดอกย่อย/ช่อ พบว่า Spa-Hy-18-24 มีจำนวนดอกย่อยมากที่สุด แต่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ กับ Spa-Hy-17-12 เท่ากับ 15.3 และ 12.3 ดอก และขนาดดอกย่อยใหญ่ที่สุด คือ Spa-Hy-13-09 รองลงมา คือ Spa-Hy-04 เท่ากับ 6.3 และ 5.3 เซนติเมตร ตามลำดับ (Table 2)

Table 2 Yield and quality (number of inflorescences/plants, inflorescence (length and width), number of flowers/inflorescence and flower size) of *Spathoglottis* sp. variety

Varieties	Number of inflorescences/plant (inflorescence)	Inflorescence (cm)		Number of flowers/inflorescence (flower)	Flower size (cm)
		Length	Width		
Spa-Hy-03-50	6.3ab ^{1/}	31.0f	6.4cde	9.1bcd	3.4ef
Spa-Hy-06-24	4.7bc	62.5b	8.8b	10.4bc	4.7bc
Spa-Hy-13-09	5.7abc	75.5a	11.5a	5.0d	6.3a
Spa-Hy-17-12	7.3a	47.9cd	7.2bcd	12.3ab	3.9de
Spa-Hy-18-24	5.3bc	53.0c	8.0bc	15.3a	5.1b
Spa-Hy-01	5.0bc	32.8ef	5.8de	8.2cd	3.3ef
Spa-Hy-02	4.0c	39.5def	6.9bcde	10.5bc	4.2cd
Spa-Hy-03	4.3c	43.0de	8.1bc	8.3bcd	4.8bc
Spa-Hy-04	5.3bc	42.7de	8.5b	7.2cd	5.3b
Spa-Hy-05	5.8abc	33.4f	5.0e	8.5bcd	2.7f
C.V. (%)	19.2	11.2	15.0	25.5	9.4

^{1/}Means within the same column followed by the same letter are not significantly different at the 5% level by DMRT

Figure 1 Characteristics of *Spathoglottis* sp. in Southern Thailand, Spa-Hy-03-50 (a), Spa-Hy-06-24 (b), Spa-Hy-13-09 (c), Spa-Hy-18-24 (d), Spa-Hy-17-12 (e), Spa-Hy-01 (f), Spa-Hy-02 (g), Spa-Hy-03 (h), Spa-Hy-04 (i) and Spa-Hy-05 (j)

3. ลักษณะทางการเกษตรของกล้วยไม้ดินใบหมาก

จากการศึกษาลักษณะทางการเกษตรของกล้วยไม้ดินใบหมาก โดยมีการนับจำนวนวันหลังปลูกจนถึงวันแทงช่อดอก พบว่า กล้วยไม้ดินใบหมากแต่ละกรรมวิธีมีการเจริญเติบโต และเริ่มแทงช่อดอกใช้ระยะเวลาแตกต่างกัน โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกล้วยไม้ดินสำหรับเป็นไม้กระถาง โดยใช้อายุปลูกถึงวันออกดอกสั้น แบ่งเป็น 3 กลุ่ม (Maidatchan *et al.*, 2017) ดังนี้ 1) พันธุ์เบา อายุปลูกถึงวันแทงช่อดอก น้อยกว่า 90 วัน 2) พันธุ์กลาง อายุปลูกถึงวันแทงช่อดอก ระหว่าง 91-150 วัน และ 3) พันธุ์หนัก อายุปลูกถึงวันแทงช่อดอก มากกว่า 150 วัน ตามเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถจำแนกกล้วยไม้ดินใบหมากทั้ง 10 พันธุ์ ได้ 2 กลุ่ม คือ 1) พันธุ์เบา จำนวน 5 พันธุ์ คือ Spa-Hy-03-50 Spa-Hy-17-12 Spa-Hy-05 Spa-Hy-13-09 และ Spa-Hy-06-24 และ 2) พันธุ์กลาง จำนวน 5 พันธุ์ คือ Spa-Hy-03 Spa-Hy-04 Spa-Hy-01 Spa-Hy-18-24 และ Spa-Hy-02 จากการประเมินกลุ่มพันธุ์เบาตามจำนวนวันหลังปลูกจนถึงวันแทงช่อดอก พบว่า Spa-Hy-03-50 มีจำนวนวันหลังปลูกจนถึงวันแทงช่อดอกสั้นที่สุด รองลงมา คือ Spa-Hy-17-12 เท่ากับ 80.0 และ 82.3 วัน ตามลำดับ และในกลุ่มพันธุ์กลาง พบว่า Spa-Hy-03 มีจำนวนวันหลังปลูกจนถึงวันแทงช่อดอกสั้นที่สุด รองลงมา คือ Spa-Hy-04 เท่ากับ 97.0 และ 97.3 วัน ตามลำดับ ส่วนจำนวนวันหลังจากแทงช่อดอกจนถึงวันดอกแรกบาน เมื่อประเมินในกลุ่มพันธุ์เบา พบว่า Spa-Hy-06-24 มีจำนวนวันน้อยที่สุด เท่ากับ 7.3 วัน ในกลุ่มพันธุ์กลาง Spa-Hy-03 มีจำนวนวันหลังจากแทงช่อดอกจนถึงวันดอกแรกบานน้อยที่สุด เท่ากับ 8.9 วัน ข้อดีของกล้วยไม้ดินใบหมากที่มีลักษณะพันธุ์เบา คือ สามารถเจริญเติบโตได้ดี และให้ผลผลิตได้เร็วกว่าพันธุ์กลาง และพันธุ์หนัก ซึ่งเมื่อดอกบาน จำนวน 3 ดอก/ช่อ เกษตรกรที่ปลูกเพื่อการค้าสามารถส่งจำหน่ายได้ทันทีเป็นการช่วยลดต้นทุนในการดูแลรักษาระหว่างรอดอกบานเพื่อส่งจำหน่ายยังตลาดไม้กระถาง และอายุการใช้งานของช่อดอก นับจากจำนวนวันที่ดอกภายในช่อบานพร้อมกันตั้งแต่ 3 ดอกขึ้นไป จนกระทั่งเหลือดอกค้างอยู่ในช่อ 3-4 ดอก เมื่อประเมินในกลุ่มพันธุ์เบา พบว่า Spa-Hy-17-12 มีจำนวนวันในการบานนานที่สุด เท่ากับ 40.0 วัน ในกลุ่มพันธุ์กลาง Spa-Hy-04 มีจำนวนวันหลังจากแทงช่อดอกจนถึงวันดอกแรกบานนานที่สุด เท่ากับ 44.2 วัน (Table 3)

Table 3 Agricultural characteristics of *Spathoglottis* sp. variety

Varieties	Planting day to flower inflorescence (day)	Inflorescence to the first flower blooms (day)	Lifespan of inflorescence (day)
Spa-Hy-03-50	80.0a ^{1/}	8.0ab	20.7f
Spa-Hy-06-24	89.7c	7.3a	21.3f
Spa-Hy-13-09	84.3b	8.7bc	24.3de
Spa-Hy-17-12	82.3ab	14.0d	40.0b
Spa-Hy-18-24	100.3f	9.3cd	29.3c
Spa-Hy-01	99.3e	11.0cd	26.0d
Spa-Hy-02	101.3g	11.0cd	21.3f
Spa-Hy-03	97.0d	8.9cd	23.2def
Spa-Hy-04	97.3d	12.0d	44.2a
Spa-Hy-05	84.0b	8.0ab	22.7ef
C.V. (%)	0.8	12.5	6.1

^{1/}Means within the same column followed by the same letter are not significantly different at the 5% level by DMRT

4. การระบาดของโรค/แมลง

จากการสำรวจและติดตามการระบาดของโรคและแมลงในการผลิตกล้วยไม้ดินใบหมากในพื้นที่ภาคใต้เชิงการค้า พบว่า การระบาดของโรคในกล้วยไม้ดินใบหมากมีน้อย คือ โรคใบจุด ซึ่งเมื่อพบเห็นใบเกิดโรคใบจุด ได้มีการกำจัดใบที่เกิดโรคทิ้งออกนอกโรงเรือน สามารถแก้ปัญหาโดยทันทีจึงไม่เกิดความเสียหายต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของกล้วยไม้ดินใบหมาก ตามแนวทางการจัดการโรคที่พบในกล้วยไม้ดินใบหมาก ของ Inthawimolsri (2010) สำหรับการระบาดและเขาทำลายของแมลงศัตรูกล้วยไม้ดินใบหมาก พบว่า มีการระบาดของด้วงเต่ากล้วยไม้ (Yellow orchid beetle) มากในโรงเรือนที่มีการปลูกกล้วยไม้ดินใบหมากในพื้นที่ภาคใต้ โดยเฉพาะระยะออกดอก ซึ่งกรรมวิธีที่มีระดับความเสียหายจากการระบาดของด้วงเต่ากล้วยไม้มากที่สุด คือ Spa-Hy-06-24 รองลงมา คือ Spa-Hy-18-24 เท่ากับ 4.7 และ 3.7 ตามลำดับ (Table 4) ตั้งแต่ระยะตัวเต็มวัย ตัวหนอน และดักแด้ (Figure 2) ซึ่งด้วงเต่ากล้วยไม้ เป็นแมลงปีกแข็ง ลักษณะคล้ายเต่าแดง ตัวสีเหลือง ลำตัวใหญ่กว่าเต่าแดงเล็กน้อย โดยด้วงเต่ากล้วยไม้วางไข่บนใบหรือดอกกล้วยไม้ ไข่เป็นรูปยาวรีสีเหลือง เมื่อฟักเป็นตัวหนอนมีลักษณะเหมือนกอนเนื้อ ตัวหนอนจะทำลายกล้วยไม้ ซึ่งมีการกัดกินกลีบดอกและใบ เป็นลักษณะเว้าแหว่ง เป็นรูกลวงทั้งระยะดอกตูมและดอกบาน ทำลายกานดอกทำให้ดอกร่วง ทำให้ลำตัวเกิดการเปลี่ยนสีไปตามอาหารที่กินเข้าไป เช่น กินดอกสีแดงตัวหนอนจะมีลักษณะสีแดง หากไม่สังเกตจะมองไม่เห็น ตัวหนอนมีนิสัยชอบกินดอกมากกว่าใบ ชิ้นส่วนที่ตัวหนอนกัดกินจะเหี่ยว ยุบ และเน่า ตัวหนอนที่เจริญเติบโตเต็มที่จะเข้าสู่ระยะดักแด้ จะถ่ายน้ำเป็นฟองสบู่สีขาวหุ้มตัวดักแด้ จนออกมาเป็นตัวเต็มวัยต่อไป แล้วตัวเต็มวัยเจริญเติบโตประมาณ 40 วัน ซึ่งตัวเต็มวัยจะเขาทำลาย มีการกัดกินกลีบดอกและใบ เป็นลักษณะเว้าแหว่ง เป็นรูกลวงทั้งระยะดอกตูมและดอกบาน เช่นเดียวกับระยะตัวหนอน (Saengsaeng and Babpraserth, 1970)

Table 4 Level of Yellow orchid beetle damage within the greenhouse

Varieties	level of Yellow orchid beetle damage ^{1/}
Spa-Hy-03-50	2.7
Spa-Hy-06-24	4.7
Spa-Hy-13-09	1.3
Spa-Hy-17-12	3.3
Spa-Hy-18-24	3.7
Spa-Hy-01	1.3
Spa-Hy-02	1.3
Spa-Hy-03	2.3
Spa-Hy-04	2.7
Spa-Hy-05	2.7

^{1/}Damage levels: 1= Not damaged, 2= 1-5% damaged, 3= 6-10% damaged, 4= 11-25% damaged, 5= 26-50% damaged, and 6= >50% damaged. Data used from the average of 3 replicates to assess damage from Yellow orchid beetle infestation.

Figure 2 Infestation of Yellow orchid beetle to *Spathoglottis* sp. in the greenhouse

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรในพื้นที่ภาคใต้

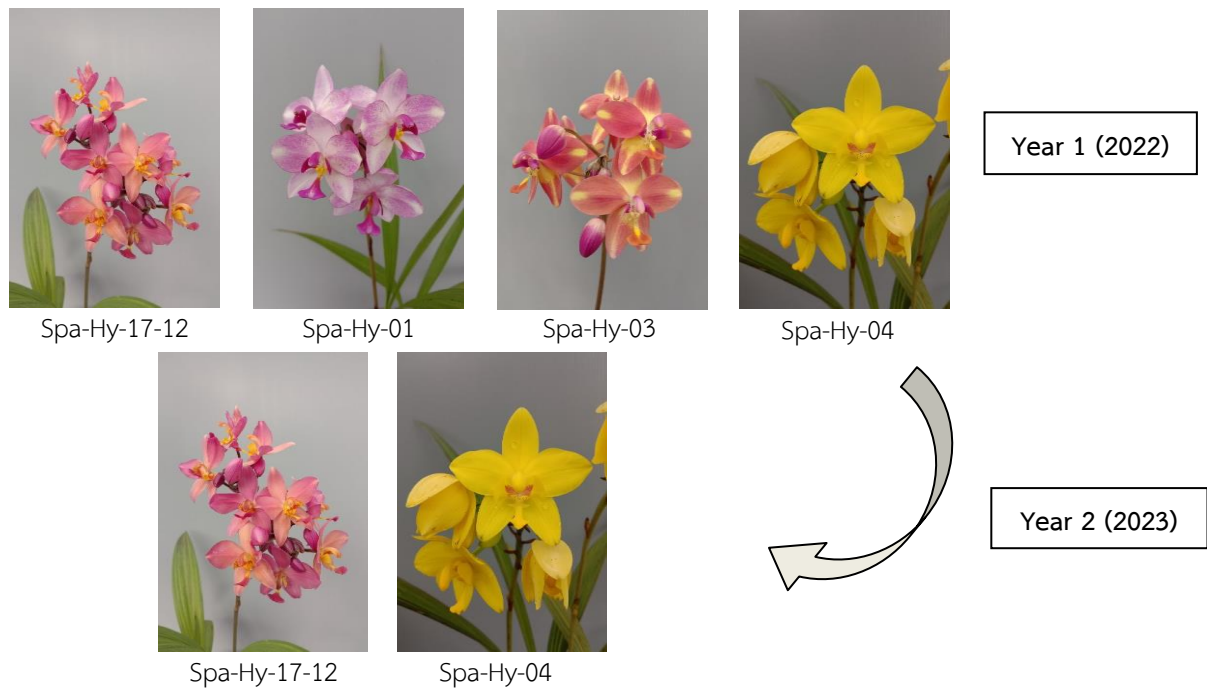
จากการประเมินความพึงพอใจของเกษตรกรในพื้นที่ภาคใต้ จำนวน 2 ราย ซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ และใช้ประโยชน์จากกล้วยไม้ดินใบหมากในพื้นที่ภาคใต้ (Figure 3) ดังนี้

1. เกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ดินใบหมากเพื่อการผลิตเชิงการค้า ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง มีข้อเสนอแนะ คือ ต้องการต้นพันธุ์ที่มีลักษณะทรงพุ่ม เตี้ย - ปานกลาง แต่ไม่ต้องการพันธุ์ที่มีลักษณะทรงพุ่มสูง เพราะทรงพุ่มสูงเกินไปไม่สวยงามและไม่เป็นที่นิยมในกลุ่มไม้กระถาง ส่วนส่วนของน้ำหนักภายในกระถางจะไม่สมดุลกัน และมีปัญหาในการขนส่งและเคลื่อนย้าย เพราะมีความหักง่าย นอกจากนี้ มีความต้องการดอกย่อยที่มีขนาดใหญ่ ช่อดอกแข็งแรง ให้ดอกตลอดทั้งปี และสีที่ลูกค้าให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ ม่วง เหลือง และแดง เนื่องจากมีสีส้มที่โดดเด่น มองเห็นได้ชัดเจน

2. เกษตรกรผู้ใช้ประโยชน์จากกล้วยไม้ดินใบหมาก ในพื้นที่สุราษฎร์ธานี มีข้อเสนอแนะ คือ ต้องการต้นพันธุ์ที่มีดอกลักษณะเด่น สีส้มสวยงามโดดเด่น ดอกมีขนาดใหญ่ อายุการใช้งานนาน และลักษณะพันธุ์ที่มีลักษณะทรงพุ่มเตี้ย ให้ดอกดก ตลาดมีความสนใจกลุ่มไม้กระถาง

ผลการคัดเลือกกล้วยไม้ดินใบหมาก ในปี พ.ศ. 2565 คัดเลือกกล้วยไม้ดินใบหมากที่มีลักษณะตามผู้ประกอบการร่วมกัน คัดเลือกและให้คำแนะนำ สามารถคัดเลือกได้ จำนวน 4 พันธุ์ คือ Spa-Hy-17-12 Spa-Hy-04 Spa-Hy-01 และ Spa-Hy-03

ส่วนในปี พ.ศ. 2566 มีการคัดเลือกกล้วยไม้ดินใบหมาก จากปี 2565 ที่ผ่านการคัดเลือก จำนวน 4 พันธุ์ โดยให้ผู้ประกอบการรายใหญ่ และใช้ประโยชน์จากกล้วยไม้ดินใบหมากในพื้นที่ภาคใต้ร่วมกันประเมินความพึงพอใจ จากผลการคะแนนความพึงพอใจและรวมคะแนนทั้งหมด สามารถคัดเลือกคะแนนจากกรรมวิธีที่มีคะแนนมาก 3 อันดับ คือ Spa-Hy-17-12 และ Spa-Hy-04 ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 46 และ 45 คะแนน ตามลำดับ (Table 5)

Figure 3 Characteristics of *Spathoglottis* hybrid flowers in Southern Thailand and selected for 4 varieties in the first year (2022) and 2 varieties in the second year (2023)

Table 5 Satisfaction scores in selecting *Spathoglottis* sp. from groups of users who use commercial plant producers in 2023

Varieties	Satisfaction level					Total score	Summary of satisfaction
	Excellent (5)	Very Good (4)	Good (3)	Fairly Good (2)	Fair (1)		
Spa-Hy-03-50	15	24	3	0	0	42	4
Spa-Hy-06-24	15	24	3	0	0	42	4
Spa-Hy-13-09	20	24	0	0	0	44	3
Spa-Hy-17-12	30	16	0	0	0	46	1
Spa-Hy-18-24	0	24	12	0	0	36	6
Spa-Hy-01	20	24	0	0	0	44	3
Spa-Hy-02	10	32	0	0	0	42	4
Spa-Hy-03	10	24	6	0	0	40	5
Spa-Hy-04	30	12	3	0	0	45	2
Spa-Hy-05	20	16	6	0	0	42	4

สรุป

จากการคัดเลือกพันธุ์กล้วยไม้ดินใบหมากที่มีศักยภาพในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งมีลักษณะเหมาะสมสำหรับผลิตเป็นไม้กระถาง และเป็นลักษณะที่เกษตรกรมีความพึงพอใจ สามารถคัดเลือกได้ 2 พันธุ์ ดังนี้

1. Spa-Hy-17-12 ลักษณะประจำพันธุ์ มีดอกค่อนข้างใหญ่ ขนาดช่อดอก 7.2 เซนติเมตร และขนาดดอกย่อย 3.9 เซนติเมตร มีจำนวนดอกย่อยภายในช่อดอกมาก 12.3 ดอก/ช่อ ออกดอกเป็นกระจุกอยู่ที่ปลายช่อ ก้านช่อดอกตั้งตรง แข็งแรง ช่อดอกอยู่ภายในทรงพุ่มลักษณะที่สมดุลกับกระถาง มีความยาวช่อดอก 47.9 เซนติเมตร ใบค่อนข้างกว้าง ขนาด 6.0 เซนติเมตร เรียงตัวเป็นระเบียบ ปลายใบโค้งลง ส่วนกลีบดอกสีส้มอมชมพู มีแต้มสีเหลืองอ่อนที่ปลายกลีบ กลีบดอกเป็นร่องตื้น จากโคนถึงปลายกลีบ กลีบดอกมีสีที่มีความแปลกใหม่ในพื้นที่ภาคใต้ มีจำนวนต้น/กอ 3.0 ต้น จำนวนหน่อ/กอ 1.2 หน่อ ความสูงทรงพุ่ม 52.9 เซนติเมตร ความกว้างทรงพุ่ม 46.7 เซนติเมตร หลังจากย้ายปลูกสามารถออกดอก โดยเริ่มแทงช่อดอก 82.3 วัน และมีจำนวนวันแทงช่อดอกถึงวันดอกแรกบาน 14 วัน ซึ่งมีอายุการใช้งานของช่อดอก 40.0 วัน สามารถให้ผลผลิต 7.3 ช่อดอก/ต้น/ปี ในการใช้ประโยชน์ สามารถนำไปใช้เป็นไม้กระถาง (pot plant) ซึ่งจัดเป็นไม้กระถางขนาดกลาง และใช้เป็นไม้ประดับแปลงหรือไม้จัดสวนประดับสถานที่ (landscape) นอกจากนี้ เป็นพันธุ์เบา สามารถให้ผลผลิตได้เร็วหลังย้ายปลูก

2. Spa-Hy-04 ลักษณะประจำพันธุ์ มีก้านช่อดอกยาว แข็งแรง ช่อดอกอยู่ภายในทรงพุ่มลักษณะที่สมดุลกับกระถาง มีความยาวช่อดอก 42.7 เซนติเมตร ดอกค่อนข้างใหญ่ มีดอกย่อยขนาด 5.3 เซนติเมตร มีช่อดอกขนาดใหญ่ 8.5 เซนติเมตร จำนวนดอกย่อยภายในช่อดอก 7.2 ดอก/ช่อ ส่วนกลีบดอกมีลักษณะที่หนาแข็งแรง ทำให้มีอายุการใช้งานของช่อดอกนานที่สุด 44.2 วัน ซึ่งหลังจากย้ายปลูกสามารถออกดอก โดยเริ่มแทงช่อดอก 97.3 วัน และมีจำนวนวันแทงช่อดอกถึงวันดอกแรกบาน 12 วัน สามารถให้ผลผลิต 5.3 ช่อดอก/ต้น/ปี สีของกลีบดอก กลีบเลี้ยง กลีบปากเป็นสีเหลืองเข้ม หูกลีบปากสีเหลืองและมีจุดประสีส้มกระจายบริเวณกลางหูกลิบบาก ซึ่งลักษณะของสีกลีบดอกมีความโดดเด่นในพื้นที่ภาคใต้ สามารถมองเห็นได้ชัดเจนเมื่ออยู่ระยะไกล โดยมีจำนวนต้น/กอ 2.7 ต้น จำนวนหน่อ/กอ 1.2 หน่อ ความสูงทรงพุ่ม 44.7 เซนติเมตร ความกว้างทรงพุ่ม 42.3 เซนติเมตร ในการใช้ประโยชน์ สามารถนำไปใช้เป็นไม้กระถาง ซึ่งจัดเป็นไม้กระถางขนาดกลาง และใช้เป็นไม้ประดับแปลงหรือไม้จัดสวนประดับสถานที่ นอกจากนี้ เป็นพันธุ์กลางที่ให้ผลผลิตหลังย้ายปลูก ที่มีการแทงช่อดอกอยู่ระหว่าง 91-150 วัน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ขอขอบคุณศูนย์วิจัยพืชสวนเชียงรายที่ให้การอนุเคราะห์ที่ดินปลูกกล้วยไม้ดินใบหมากลูกผสม จำนวน 5 คู่ผสม ประกอบด้วย Spa-Hy-03-50, Spa-Hy-06-24, Spa-Hy-13-09, Spa-Hy-17-12 และ Spa-Hy-18-24 เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ดินใบหมากในพื้นที่ภาคใต้ จำนวน 2 แห่ง คือ เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ให้การประเมินความพึงพอใจของกล้วยไม้ดินใบหมาก

เอกสารอ้างอิง

- Bumphenyoo, W., Kaewseeda, W., Maidatchan, S. and Adthlungrong, A. 2020. Appropriate agriculture practices for *Spathoglottis* hybrids management. In Report on the full results of the experiment that ended in 2020. Horticultural Research Institute, Department of Agriculture.
- Department of International Trade Promotion. 2023. Situation of orchid production in Thailand in 2023. Available from: <https://www.ditp.go.th> [accessed on 9 November 2023].
- Inthawimolsri, S. 2010. Diagnosis and disease management of orchids Genus *Spathoglottis* and *Gramatophyllum*. Available from: <https://www.doa.go.th/research/showthread.php?tid=862> [accessed on 8 February 2023].
- Mahachok Mahachai Trading Company Limited. 2018. Planting orchids in the ground. Available from: <http://www.m-group.in.th/article>. [accessed on 8 February 2023].
- Maidatchan, S., Bumphenyoo, W., Na Nan, S. and Adthlungrong, A., 2017. Varieties Trial of *Spathoglottis* Hybrids (Series 3). In Report on the full results of the experiment that ended in 2017. Horticultural Research Institute, Department of Agriculture.
- Puayim, S. 2010. *Spathoglottis* sp. Available from: <https://www.orchidtropical.com> [accessed on 8 February 2023].
- Saengsaeng, C. and Babpraserth, C. 1970. Orchid pests. Horticulture Journal 6.
- Seidenfaden, G. 1986. Orchid Genera in Thailand XIII. Thirty-Three Epidendroid Genera. Opera Botanica 89.
- Smitinand, T. 2014. Names of plants of Thailand (Revised edition 2014) Bangkok: Herbarium Office Forest and Plant Conservation Research Office Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, Ministry of Natural Resources and Environment.
- The Botanical Garden Organization. 2011. *Spathoglottis* spp. BGO Plant Databases, The Botanical Garden Organization. Available from: <http://www.qsbg.org> [accessed on 8 February 2023].
- Toteerakul, T. 2014. Orchid Breeding. In Training documents on flowering plant breeding. 15-17 July 2014, Chiang Rai Horticultural Research Center Horticultural Research Institute.